

Divadelní fakulta AMU
Katedra teorie a kritiky
Bc. Kateřina Vaněčková

„Divadelní spolek Jiří v kontextu města Poděbrady“

Oponentský posudek závěrečné magisterské práce

Mgr. Radovan Lipus PhD

Kateřina Vaněčková si pro svou závěrečnou magisterskou práci zvolila téma jí důvěrně známé a blízké – ochotnický/amatérský Divadelní spolek Jiří (DSJ) působící v Poděbradech již úctyhodných 160 let. Důvěrnost a blízkost nespočívá pouze v lokaci – Poděbrady jsou autorčiným domovem, ale zejména ve skutečnosti, že je aktivní a výraznou členkou zmíněného divadelního uskupení. Působí zde také jako člen spolkového výboru, správce dobře opečovaných webových stránek i režisérka. Právě tato důvěrná a dlouholetá znalost tématu však s sebou nese kromě výhod i jistá rizika, jak se pokusím doložit.

Začnu pozitivy – pole zájmu v němž se autorka pohybuje je skutečně obdivuhodně široké. Po obecnějším historicko-urbanistickém úvodu týkajícím se samotného města Poděbrady nás provede zejména lokacemi a místy v nichž bylo spolku Jiří za tu předlouhou dobu dáno působit. Od provizorní scény v zámecké kapli, přes nový divadelní sál v bývalých kasárnách později zničený požárem, vedla cesta spolku do společenského sálu v dodnes existující neorenesanční Záložně od architekta Karla Hugo Kepky, k bohužel nerealizovanému velkorysému projektu novostavby navrženému prestižním ateliérem Freiwald – Böhm, až zabydlení se spolku v ne zcela vyhovujícím sále v Divadle Na Kovárně, které po různých přestavbách a úpravách trvá dodnes. Další oblastí, které Kateřina Vaněčková věnuje svou pozornost jsou stěžejní osobnosti, které spolek formovaly organizačně a umělecky od jeho zrodu až po současnost.

Opomenuta není ani důležitá a cenná připomínka dvou významných hereček a nepominutelných hvězd českého profesionálního divadla – Hany Kvapilové a Leopoldy Dostalové, jejichž umělecké začátky jsou spjaty právě s touto poděbradskou ochotnickou společností. Stejně tak je cenná obsáhlá kapitola o festivalu FEMAD (Festival mladého amatérského divadla), který se v Poděbradech a blízké Libici koná s přestávkami, už půl století a je významnou platformou progresivních proudů českého neprofesionálního divadla. Právě tato kapitola patří v rámci celku k nejzdařilejším a s drobnými úpravami by mohla obstát i jako specializovaná studie v odborném periodiku. Stejně tak mě autorka, přiznám se bez mučení, potěšila svou aplikací mého dávnějšího scénologického cvičení „zoologika města“ na příkladě Poděbrad. Považuji její „motýlí metaforu“ za inspirativní a funkční nejen proto, že jej invenčně aplikuje na urbanistickou strukturu města (protáhlá kolonáda – tělo motýla, park a vilové čtvrtě barevná křídla, hlava – náměstí se zámekem), ale také pro paralelu s křehkostí a sezónností. Město intenzivněji kulturně žije především v rámci lázeňské sezony, s jejím koncem usíná neboli je pouhou motýlí kuklou. Za pozornost nepochybně stojí také závěrečné příloha v podobě dotazníkového šetření, které autorka provedla mezi obyvateli Poděbrad a v jeho otázkách směřovala ke zjišťování povědomí obyvatel města o existenci a činnosti spolku Jiří a jejich diváckých preferencích. Jistě by se i z takto malého vzorku dala vytěžit přínosná data nejen pro DS Jiří, ale pro současnou kulturní poptávku v Poděbradech vůbec.

Je patrné, že zvolené látce se autorka věnovala dlouze a poctivě, je znát čas strávený studiem pramenů, ale...

A nyní se dostávám k úskalím a otazníkům. Právě zvolená šíře a komplexnost záběru práci v konečném výsledku oslabuje a drolí. Nejde jen o stavbu a gradaci celku, kdy je například historický exkurz do dějin Poděbrad poněkud nadbytečný, a především nesouvisející s tématem DSJ. Kdyby autorka rezignovala na hlubší dějinný úvod až od Slavníkovců a zaměřila se rovnou podrobněji na období, v němž DSJ vzniká, bylo by to pro kontext jistě přínosnější. Stejně tak by možná oné „scénologické kapitole“ lépe slušela návaznost na pojednání o vývoji urbanismu, a ne až takřka závěr textu.

Stejný problém se objevuje při prezentaci důležitých osobností DSJ. Je například připomenuta významná rodina Obereignerova, ale bohužel zcela chybí zmínka, že jeden z nich, Josef Obereigner byl v úzkém a intenzivním kontaktu s pražskou tvůrčí inteligencí, jeho vilu, dodnes ozdobu města projektoval architekt Josef Fanta, ale pro divadlo je zajímavé spíš to, že v ní byli často hosty například Ignát Herrmann, V.V.Štech či F.X.Svoboda. Čekal jsem, že budou tyto přátelské návštěvy a kontakty nějak vztaženy k činnosti spolku není pochyb, že nezůstaly bez povšimnutí a vlivu na dramaturgii, ale v textu o nich není bohužel ani zmínka. Stejně jako v případě další významné poděbradské rodiny Hráských by vzhledem k divadelní tématice, stálo přece jen aspoň za poznámku pod čarou, že Jan Vladimír Hráský projektoval Národní divadlo v Lublani a Národní dům v Celje.

Když už jsme u architektury divadelních budov, je překvapivé, že v případě obsáhle zmiňovaného architekta Jindřicha Freiwalda, autora bohužel nerealizovaného projektu nového divadla pro DSJ v Poděbradech, nestojí autorce rovněž ani za poznámku pod čarou důležitý fakt, že tentýž autor realizoval například divadelní budovu v blízkém Kolíně, stejně jako svatyni divadelních ochotníků Jiráskovo divadlo v Hronově. Zkrátka zdá se, že extenzivní záběr výsledku spíše škodí, než prospívá neb nastolená témata se opakují, nejsou zkoumána důkladně a do hloubky. Kromě výčtu titulů se například o směřování dramaturgie DSJ v různých obdobích, o proměnách inscenačního stylu v závislosti na změnách působiště, či o divácké percepci z posledních let nedozvíme věcně a konkrétně téměř nic. Absence recenzí a ohlasů se dá akceptovat v případě více než sto let starých inscenací, byť i zde se dají dohledat periodika, která o nich referovala, ale zcela zarážející je rezignace na práci s tímto typem pramenů u inscenací z posledních desetiletí. Stejně tak by jistě byla legitimní kapitola reflektující autorčinu osobní zkušenost z dlouholetého praktického působení v DSJ. To vše jsou možnosti, které zůstaly bohužel nevyužity.

Přes tyto výhrady doporučuji práci k obhajobě, vzhledem k tomu, že nemohu být bohužel státní závěrečné zkoušce osobně přítomen, neuvádím zde své otázky a ponechávám je v kompetenci přítomných kolegů.

Můj návrh klasifikace: C

Mgr. Radovan Lipus PhD

V Brně 14.června 2021